

Vairāku raibspārnmušu dzimtas (Tephritidae) sugu latviskie nosaukumi

Arturs Stalāžs

Latvijas Valsts auglīkopības institūts, Augu pataloģijas un entomoloģijas nodaļa,
Graudu iela 1, Krimūnu pagasts, Dobeles novads, LV-3701, Latvija
ēpasts: arturs.stalazs@lvai.lv

Kopsavilkums

Līdz šim nebija stabilas latvisko nosaukumu terminoloģiskās tradīcijas Tephritidae dzimtas mušu sugu latvisko nosaukumu lietošanā, kā arī daudzām sugām to latviskie nosaukumi nebija izveidoti. Šajā darbā ir analizētas Tephritidae dzimtas sugu latvisko nosaukumu lietošanas tradīcijas, latviskie nosaukumi precizēti 9 sugām, bet jauni latviskie nosaukumi izveidoti 16 sugām.

Atslēgas vārdi: raibspārnmušas, terminoloģija, vietējie nosaukumi

Abstract

Latvian common names of some fruit-flies (Tephritidae). Up to date in Latvian language were not stable terminological traditions of Latvian name usage for the members of Tephritidae family and for many species Latvian names were not invented. In this work were analysed traditions already in use, were concretized names for 9 species and new Latvian names were made for 16 species.

Keywords: fruit flies, terminology, Latvian common names

Ievads

Raibspārnmušu virsdzimtas (Tephritoidea) fauna Latvijā vēl līdz 20. gadsimta beigām bija maz izpētīta. Lai arī ziņas par atsevišķām sugām ir publicētas kopš 19. gadsimta (Gimmerthal 1842; Kawall 1866), tomēr vairums šajā virsdzimtā ietilpstošo dzimtu sugu Latvijas faunai pirmo reizi minētas tikai 21. gadsimtā (Karpa & al. 2005; Karpa 2008a, 2008b). Divdesmitajā gadsimtā sastādītajos Latvijas kopējās faunas apskatos un sugu noteicējos (Ozols 1957; Spuris 1966, 1974) ziņas par Tephritidae dzimtu ir skopas un šajās publikācijās minētas vienīgi sugas *Ensina sonchi* un *Rhagoletis meigenii*.

Šobrīd atsevišķas *Rhagoletis* ģints sugas Latvijā kļuvas nozīmīgas kā kaitēkļi augļu dārzos (Stalāžs 2012b). Savukārt citas dzimtas Tephritidae sugas jau kādu laiku ir aktuālas kā karantīnas organismi (*noteikumi* 1999, 2004; *rīkojums* 2004). Mūsdienās ir palielinājusies nepieciešamība izveidot Tephritidae dzimtas sugu latviskos nosaukumus saprotamākai saziņai latviešu valodā, tādēļ bija nepieciešams sakārtot šīs dzimtas nozīmīgāko un tām radniecīgo (pēc barības augiem) sugu latvisko nosaukumu sistēmu. Šajā darbā terminoloģiskajai sakārtošanai par mērķi ir izvirzīti sugu un dzimtu latviskie nosaukumi, kas līdz šim jau ir publicēti, kā arī Eirāzijā un Ziemeļamerikā pazīstamākās sugas, kas bojā augļus. Lakstaugus bojājošās sugas nav skatītas, jo tām ir mazāka saimnieciskā nozīme un ir nepieciešama papildu informācija. Šī pētījuma laikā precizētie un iz-

veidotie sugu nosaukumi jau nostiprināti plašākai lietošanai jaunākajās publikācijās par augu kaitēkļiem (Rupais & al. 2014; Stalāžs 2014).

Materiāls un metodes

Pētījuma laikā apkopoti līdz šim publicētie sugu un pašas Tephritidae dzimtas latviskie nosaukumi. Analizētas jau esošās latvisko nosaukumu lietošanas tradīcijas un publicēto nosaukumu iekļaušanās kopējā dzīvnieku nosaukumu sistēmā. Darba laikā izdarīti precizējumi vairāku dzimtas Tephritidae sugu latviskajiem nosaukumiem, kā arī izveidoti jauni latviskie nosaukumi. Viegļākai informācijas uztveramībai ir izveidots saraksts ar zinātniskajiem un attiecīgajiem atzītajiem to latviskajiem nosaukumiem un bibliogrāfisko informāciju par literatūrā lietotiem latviskajiem nosaukumiem. Bibliogrāfiskās atsauces ir aiz attiecīgā taksona zinātniskā nosaukuma. Sarakstā iekļautas Eiropas faunas vietējās un ievestās sugas, Latvijas faunā iespējamās un atsevišķas sugas no Āzijas, kā arī sugas, kas Latvijas teritorijā atzītas kā karantīnas organismi. *Rhagoletis* ģints sugu latvisko nosaukumu analīze un jaunu nosaukumu veidošana izdarīta, ņemot vērā arī citu dzimtas Tephritidae ģinšu sugu barošanās specifiku, ja nosaukumā ietvertais barības auga nosaukums varētu dublēties, tādējādi novēršot latvisko nosaukumu dublēšanās iespēju un radot sistēmu tālākai šīs dzimtas mušu sugu nosaukumu veidošanai nākotnē.

Rezultāti un diskusija

Attīstoties latviskās terminoloģijas tradīcijām mušveidīgo divspārņu nosaukšanā, mūsdienās vārdu *muša*, kā ģints epitetu sugu nosaukumos daudzu mušu dzimtu gadījumā vairs nelieto. Izvērtējot analizēto literatūru, secināts, ka arī vairāku citu mušveidīgo divspārņu dzimtu gadījumā būtu nepieciešams veikt šajās dzimtās ietilpstošo sugu latvisko nosaukumu pārskatīšanu. Tomēr, kopš laikiem, kad terminoloģiskās tradīcijas vēl nebija izveidojušās, atsevišķos gadījumos epiteta *muša* lietošana Tephritidae dzimtas gadījumā ir bijusi nepareizi, bet stabili ir saglabājusies līdz pat mūsdienām, neskatoties uz citu, vēlāk ieviestu ģints nosaukuma epitetu *raibspārne*.

Sākotnēji *muša*, kā ģints epitets, ir bijis attiecināts uz Tephritidae dzimtā ietilpstošo sugu *Rhagoletis cerasi* – *ķiršu muša* (Penģerots & Zālīts 1910). Tomēr J. Penģerota publikāciju (Penģerots & Zālīts 1910; Penģerots-Svešais & Zālīts 1927) analīze parāda, ka šajos darbos kaitēkļu latviskie nosaukumi ir veidoti un publicēti bez noteiktas sistēmas, biežāk par pamatu izmantojot tiešu tulkojumu no krievu vai vācu valodas. Lai arī vēlāk ir ieviestas tradīcijas šīs dzimtas sugas saukt par *raibspārnēm* (Ozols 1957; Saveļjeva & Zumberga 1960; Rupais & Kalniņa 1979; Rupais 1999; Čudare 2009), sugas *Rhagoletis cerasi* pirmējais latviskais nosaukums „*ķiršu muša*” ir ticis lietots līdz pat mūsdienām (Ozols 1963; Ozols 1973; Plīse 2002; Cinīts 2003; Zēberliņa 2009; Apenīte & al. 2010). Pavisam nesen šis nosaukums ir attiecināts arī uz citu sugu – *Rhagoletis cingulata* (pārskats 2011). Pēdējās sugas esamība Latvijā tomēr nav pierādīta.

Analizējot literatūrā lietotos dzimtā Tephritidae ietilpstošo mušu latviskos nosaukumus, bija jāsecina, ka šeit ir nepieciešams izdarīt nopietnākus precizējumus visas dzimtas ietvaros, tajā skaitā no Tephritidae dzimtas atvasināto virszimtas nosaukumu Tephritoidea arī latviešu valodā atvasinot no attiecīgā dzimtas nosaukuma. Pārējām Tephritoidea virszimtā ietilpstošajām dzimtām latviskie nosaukumi saglabājami pēc A. Karpa Latvijas mušveidīgo divspārņu kataloga (Karpa 2008b), tos attiecīgi precizējot:

Lonchaeidae – melnmušu dzimta
melnmušas (Karpa 2008b)

Palloepteridae – mizmušu dzimta
mizmušas (Karpa 2008b)

Piophilidae – siermušu dzimta
siermušas (Karpa 2008b)

Platystomatidae – zemesmušu dzimta
zemesmušas (Karpa 2008b)

Ulidiidae – joslspārnmušu dzimta
joslspārnmušas (Karpa 2008b)

Dzimtas Tephritidae latviskais nosaukums

Dzimtai Tephritidae (syn. Trypetidae) literatūrā līdz šim ir minēti dažādi latviskie nosaukumi – *raibspārnes*, *raibspārņi*, *raibspārnmušas*, *raibspārnmušu dzimta*, *raibspārnmušu dzimta* un *raibspārņu dzimta*. Dzimtu latvisko nosaukumu terminoloģiskajām un gramatiskajām tradīcijām atbilst divi nosaukumi – *raibspārnmušu dzimta* un *raibspārņu dzimta*, tādēļ bija nepieciešams izdarīt izvēli par labu vienam no šiem nosaukumiem.

Nosaukums *raibspārņu dzimta* 1957. gada izdevumā *Latvijas PSR dzīvnieku noteicējs* (1. sējums) vienlaikus

ir lietots divām dzimtām – **Tephritidae** un **Zygaenidae** (syn. Anthroceridae) (Ozols 1957, Šulcs 1957), kas attiecīgi pieder divspārņiem un tauriņiem. Vēlāk, nosaukums *raibspārņu dzimta* normatīvajos aktos (oficiālajā saziņā) ir lietots dzimtai Tephritidae (*noteikumi* 2004; *rikojums* 2004). Dažādos literatūras avotos abām dzimtām ir attiecināts arī nosaukums *raibspārņi* – attiecīgi dzimtai **Tephritidae** (Rupais 1962, Baumanes & al. 1972) un dzimtai **Zygaenidae** (Vītols 1941).

Neskatoties uz iepriekš minētajiem gadījumiem, speciālajā literatūrā (LPE 1986b; Savenkovs 1997; Spuris 1998; *anonīms* 2007b) ar laiku jau ir ieviestas stabilas terminoloģiskās tradīcijas, kad nosaukums **raibspārņu dzimta** ir atzīts kā dzimtas **Zygaenidae** nosaukums. Līdz ar to var droši uzskatīt, ka nosaukums *raibspārņu dzimta* jau ir „aizņemts” kā tauriņu dzimtas **Zygaenidae** latviskais nosaukums un tas nevar tikt lietots **Tephritidae** dzimtas nosaukšanai latviešu valodā – ne ikdienas saziņā sabiedrībā, ne oficiālajā saziņā valstī. Turklāt **Zygaenidae** dzimtas un tās sugu latvisko nosaukumu lietošanā ir daudz stabilākas tradīcijas nekā **Tephritidae** dzimtas mušu gadījumā.

Lai novērstu dzimtu **Zygaenidae** un **Tephritidae** latvisko nosaukumu dublēšanos, ir jāievēro tradīcijas, kas jau ir ieviestas agrāk izdotajā literatūrā (LPE 1986a, 1986b; Šternbergs 1997; Savenkovs 1997; Spuris 1998; *anonīms* 2007a, 2007b), tādēļ šīs abas kukaiņu dzimtas latviski ir jāsauc šādi: **Zygaenidae** – **raibspārņu dzimta** un **Tephritidae** – **raibspārnmušu dzimta**. Līdz ar to arī virszimtas **Tephritoidea** nosaukums latviešu valodā atvasināms no dzimtas Tephritidae latviskā nosaukuma, attiecīgi **raibspārnmušu virszimta**.

Ģints Rhagoletis sugu latviskie nosaukumi

Raibspārnmušu dzimta Latvijā agrāk bija samērā maz pētīta (LPE 1986a) un šīs dzimtas sugas Latvijas apstākļos lielākoties ir bijušas bez saimnieciskās nozīmes, tādēļ arī nebija izveidojušās stabilas sugu nosaukšanas tradīcijas. Līdz ar to daudzām šīs dzimtas sugām latvisko nosaukumu nav bijis vispār. Šobrīd šī ir nozīmīgākā Tephritidae dzimtas ģints gan Latvijā, gan pasaulē, jo daļa ģints sugu ir dažādu augļaugu augļu kaitēkļi.

Rhagoletis ģintij latviešu valodā līdz šim ir bijis atzīts tās latviskais nosaukums – *raibspārnes*, kas literatūrā atrodams jau kopš 1960. gada (Saveļjeva & Zumberga 1960), kad Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisija bija apstiprinājusi sugas *Rhagoletis cerasi* latvisko nosaukumu – *ķiršu raibspārne*, kā arī citu sugu nosaukumus – *rožu paaugļu raibspārne*, *mīkstpieņu raibspārne* un *seleriju raibspārne*. Vēlāk literatūrā ģints epitets *raibspārne* lietots arī citās publikācijās – *rožu raibspārne*, *raibspārne* (Rupais 1999) un *melleņu raibspārne* (Čudare 2009). *Raibspārne*, kā ģints epitets Tephritidae dzimtas ietvaros, ir lietots jau 1957. gadā – sugai *Ensina sonchi* – *mīkstpieņu raibspārne* (Ozols 1957).

Ģints epitets *raibspārne* (lietots sieviešu dzimtē) vienskaitlī un nenoteiksmē nedublējas ar citu organismu grupu nosaukumiem, tādēļ šajā gadījumā tas nevarētu radīt pārpratumus. Sākotnēji var šķist, ka nosaukums atbilst terminoloģijas tradīcijām zooloģijā un būtu pieņemams lietošanai dzimtas **Tephritidae** ietvaros un to va-

rētu atšķirt no dzimtas **Zygaenidae** sugu nosaukumos lietotā ģints epiteta **raibspārnis** (lietots vīriešu dzimtē).

Tomēr, apskatot ne tikai vienskaitļa un nenoteiksmes izteiksmi, ir jāsecina, ka lietojot vārdus **raibspārnis** un **raibspārne** dažādos locījumos vienskaitlī un daudzskaitlī (1. tabula), atsevišķos locījumos abu vārdu atšķirība nav nepārprotami atšķirīga. Turklāt, locījumi akuzatīva vienskaitlī un ģenitīva daudzskaitlī var būt ļoti nozīmīgi ikdienas saziņā, tādēļ tālāk bija jāvērtē iespējas **raibspārne** aizstāt ar **raibspārnmuša**¹, no kā ir veidots arī attiecīgās dzimtas nosaukums.

1. tabula. Vārdu raibspārnis un raibspārne vienskaitļa un daudzskaitļa locījumi

	raibspārnis		raibspārne	
	vienskaitlis	dauzskaitlis	vienskaitlis	dauzskaitlis
Nominatīvs	<i>raibspārnis</i>	<i>raibspārņi</i>	<i>raibspārne</i>	<i>raibspārnes</i>
Ģenitīvs	<i>raibspārņa</i>	<i>raibspārņu</i>	<i>raibspārnes</i>	<i>raibspārņu</i>
Datīvs	<i>raibspārnim</i>	<i>raibspārņiem</i>	<i>raibspārnei</i>	<i>raibspārnēm</i>
Akuzatīvs	<i>raibspārni</i>	<i>raibspārņus</i>	<i>raibspārni</i>	<i>raibspārnes</i>
Instrumentālis	<i>raibspārni</i>	<i>raibspārņiem</i>	<i>raibspārni</i>	<i>raibspārnēm</i>
Lokatīvs	<i>raibspārnī</i>	<i>raibspārņos</i>	<i>raibspārnē</i>	<i>raibspārnēs</i>

Tā kā atzītajā dzimtas nosaukumā jau ir ietverts epitets 'muša' (skatīt secinājumus augstāk) un, tā kā dzimtas **Tephritidae** sugu nosaukšanai līdz šim nav izveidojušās stabilas nosaukumu lietošanas tradīcijas, tad var droši atzīt **raibspārnmuša** (dauzskaitlī **raibspārnmušas**) par vispiemērotāko apzīmējumu dzimtas **Tephritidae** mušu sugu nosaukumu ģints epiteta un, kā kopīgo ģinšu nosaukumu, aizstājot agrāk lietoto **raibspārne**.

Rhagoletis ģints sugas Latvijā un ārpus Latvijas

Kopš 1960. gadā izdotā terminoloģiskā krājuma (Saveljeva & Zumberga 1960) ir pagājis ilgs laiks un ir izmainījusies situācija gan Latvijā, gan pasaulē, tādēļ terminoloģijas tradīciju veidošanā organismu nosaukumu gadījumā nevar šauri vadīties tikai pēc tā, kādas sugas sastopamas vienīgi Latvijas teritorijā. Ir liela nozīme laicīgi piešķirt latviskos nosaukumus arī ārpus Latvijas teritorijas sastopamām ekonomiski vai citādi nozīmīgām sugām. Tādā veidā laicīgi veidotos vienotas terminoloģijas tradīcijas gadījumiem, ja ir nepieciešamība latviešu valodā nosaukt dažādās zemeslodes teritorijās izplatītās sugas. Tāpat būtu nepieciešams laicīgi latvisko nosaukumu sistēmā iekļaut arī tās sugas, kas Latvijas faunai ir iespējamas, kā arī, kas ir atzītas kā karantīnas organismi valstiskā līmenī un, kurām būtu nepieciešams latviskais nosaukums oficiālās saziņas vajadzībām.

Par nepieciešamību lietot pareizus nosaukumus sugām, runājot par tām ne tikai Latvijas kontekstā, tādējādi novēršot pārpratumus, jau ir norādījis Z. Spuris (1988), tomēr no terminoloģiskā viedokļa nav pamatojuma minētā autora norāde par to, ka var lietot atšķirīgus (saīsinātus) sugu nosaukumus tajos gadījumos, kad tekstā ir runa tikai par Latvijas teritoriju. Šāda pieeja neveicinātu vienotas stabilas nosaukumu sistē-

mas izveidi, kā arī nevarētu tikt ievērota vienotas terminoloģijas lietošana oficiālajā saziņā, kā tas ir noteikts saskaņā ar *Valsts valodas likumu*², jo šī likuma norma nepieļauj atšķirīgu terminu apstiprināšanu vienotas terminoloģijas sistēmas ietvaros.

Izvērtējot nosaukumu lietošanu un jaunu nosaukumu veidošanu, pirms tiek ieviesti atsevišķi izņēmumi, ir nepieciešams izvērtēt arī to, kā nosaukumi iekļausies kopējā nosaukumu sistēmā, vai izņēmumi neradīs pārprotamas vai nesaprotamas situācijas, kā arī – jāizvērtē vai izņēmumi gadījumā neveicinās vienotas sistēmas

neievērošanu.

Sugas, kas barojas ķiršu augļos

Visbiežāk literatūrā atrodamais sugas *Rhagoletis cerasi* latviskais nosaukums „ķiršu muša” neatbilst aizsāktajām terminoloģijas tradīcijām dzimtas Tephritidae mušu latvisko nosaukumu veidošanā. Turklāt, šis nosaukums ir ticis attiecināts arī sugai *Rhagoletis cingulata*. Tāpat, šobrīd nevar tikt lietots arī savulaik apstiprinātais nosaukums *ķiršu raibspārne*, jo, esot vairākām sugām, kas barojas ar vieniem un tiem pašiem barības augiem, ir jābūt tādiem sugu latviskajiem nosaukumiem, kas ļauj atšķirt sugas ar vienādu barības objektu (augu). Šī iemesla dēļ latviskais nosaukums „ķiršu muša” nevar tikt saglabāts kā izņēmums, neskatoties uz to, ka nosaukums literatūrā ir lietots biežāk, nekā pārējie šīs dzimtas sugu latvisko nosaukumu varianti. Tāpat, precizējot sugu nosaukumus, ir jāizvēlas terminoloģijas tradīcijām vispiemērotākais ģints nosaukuma epitets.

Ekonomiski nozīmīgajām raibspārnmušu sugām, kas barojas uz ķiršiem, atbilstoši terminoloģijas tradīcijām ir lietojami atšķirīgi nosaukumi, kas sugas savstarpēji nošķirtu vienu no otras. Pilnveidojot sugas *Rhagoletis cerasi* latvisko nosaukumu par **Eiropas ķiršu raibspārnmuša** (līdzīgi angļu European cherry fruit fly) un izveidojot jaunus nosaukumus pārējām sugām, kuru kāpuri barojas uz ķiršiem – *Rhagoletis cingulata* – **austrumu ķiršu raibspārnmuša** (sastopama Ziemeļamerikā un Eiropā), *Rhagoletis fausta* – **tumšā ķiršu raibspārnmuša** (sastopama Ziemeļamerikā) un *Rhagoletis indifferens* – **rietumu ķiršu raibspārnmuša** (sastopama Ziemeļamerikā). Pēc šāda latvisko nosaukumu darināšanas varianta katra suga ir ieguvusi atšķirīgu nosaukumu, tajā skaitā ir saglabāta iespēja nosaukumā atpazīt saim-

¹ Nosaukums **raibspārnmuša** internetā ik pa laikam ir lietots arī kā sugas nosaukums vairākām Tephritidae dzimtas sugām. Taču viena latviskā nosaukuma lietošana vienlaikus vairākām sugām nav pieļaujama.

² 09.12.1999. likums "Valsts valodas likums" ("Latvijas Vēstnesis" № 428/433, 21.12.1999), 22. panta pirmās daļas pirmais teikums: "Speciālajā mācību literatūrā, tehniskajā un lietvedības dokumentācijā lietojama vienota terminoloģija."

nieciski nozīmīgos mušu barības augus.

Pārējās sugas

Nosaukumu precizēšana bija nepieciešama arī attiecībā uz tām mušu sugām, kas barojas uz dažādām rozēm, jo raibspārnmušu dzimtā ir zināmas trīs sugas – *Carpomya schineri*, *Rhagoletis alternata* un *Rhagoletis basiola*, kuru kāpuri barojas rožu augļos. Latviskais nosaukums *rožu raibspārne* (Rupais 1999), kas līdz šim bijis lietots sugai *Rhagoletis alternata* neļauj šo sugu nošķirt no citām. Turklāt suga *Carpomya schineri* varētu arī būt sastopama Latvijā. Šo raibspārnmušu sugu gadījumā sugas *Rhagoletis alternata* latviskais nosaukums precizēts par **parastā rožu raibspārnmuša** (skatīt Rupais & al. 2014) un izveidoti jauni latviskie nosaukumi sugām *Carpomya schineri* – **gaišā rožu raibspārnmuša** un *Rhagoletis basiola* – **Ziemeļamerikas rožu raibspārnmuša**. Šajā gadījumā bija nepieciešamība veikt latvisko nosaukumu korekciju, ņemot vērā arī citu ģinšu sugas, kas barojas uz tiem pašiem barības augiem.

Ņemot vērā iepriekš minēto, bija jāprecizē latviskie nosaukumi arī sugām *Ensina sonchi* – **mikstpieņu raibspārnmuša**, *Euleia heraclei* – **seleriju raibspārnmuša**, *Rhagoletis mendax* – **melleņu raibspārnmuša** un *Trypeta artemisiae* – **vībotņu raibspārnmuša**. Pārējām sugām latviskie nosaukumi veidoti pilnībā no jauna un tie ir uzskaitīti tālāk sarakstā. Precizēts arī latviskais nosaukums "*Vidusjūras augļmuša*" sugai *Ceratitis capitata*, jo šī suga nepieder *augļmušu dzimtai* (Drosophilidae), bet gan *raibspārnmušu dzimtai* (Tephritidae) un šāda nosaukuma lietošana šoreiz nav terminoloģiski pamatota. Ir atsevišķi gadījumi, kad zooloģijā sugu nosaukumos ģints epitets ir vienāds un stabili iegājies arī divu dzimtu ietvaros, bet šajā gadījumā nosaukuma lietojuma tradīcijas nav stabilas, tādēļ "*augļmuša*" būtu ieteicams attiecināt tikai uz *augļmušu dzimtas* sugām.

Gan iepriekš minētie, gan vairāku citu raibspārnmušu dzimtas mušu sugu jaunie latviskie nosaukumi tālāk ir uzskaitīti alfabētiskā sarakstā. Aiz konkrētā taksona zinātniskā nosaukuma hronoloģiskā secībā uzskaitīti literatūras avotos atrodamie nosaukumi ar attiecīgajām bibliogrāfiskajām atsaucēm. Visi literatūrā atrodamie latvisko nosaukumu sinonīmi un rakstības varianti norādīti slīpā tekstā, bet atzītie nosaukumi – **izceltā**. Ja latviskais nosaukums ir bijis precizēts, tad jaunajam nosaukuma variantam ir norāde "•".

Tephritoidea – raibspārnmušu virsdzimta

Tephritidae – raibspārnmušu dzimta

raibspārņu dzimta (Ozols 1957); *raibspārnes* (Saveljeva & Zumberga 1960); *raibspārņi* (Rupais 1962); *raibspārņi* (Baumane & al. 1972); *raibspārnes* (Spuris 1974); *raibspārnmušu dzimta* (LPE 1986a); **raibspārnmušu dzimta** (Šternbergs 1997); *raibspārnes* (Rupais 1999); *raibspārņu dzimta* (noteikumi 2004); *raibspārņu dzimta* (rīkojums 2004); **raibspārnmušu dzimta** (anonīms, 2007a); *raibspārnmušas* (Karpa 2008b); **raibspārnmušu dzimta** (Stalažs 2014)

Anomoia purmunda (Harris, 1780) – **vilkābeļu raibspārnmuša**
vilkābeļu raibspārnmuša (Rupais & al. 2014); **vilkābeļu raibspārnmuša** (Stalažs 2014)

Carpomya schineri (Loew, 1856) – **gaišā rožu raibspārnmuša**

Ceratitis capitata (Wiedemann, 1824) – **Vidusjūras augļu raibspārnmuša**
Vidusjūras augļmuša (Saveljeva & Zumberga 1960)

Ensina sonchi (Linnaeus, 1767) – **mikstpieņu raibspārnmuša**
mikstpieņu raibspārne (Ozols 1957); *mikstpieņu raibspārne* (Saveljeva & Zumberga 1960)

Euleia heraclei (Linnaeus, 1758) – **seleriju raibspārnmuša**
seleriju raibspārne (Saveljeva & Zumberga 1960)

Euphranta canadensis (Loew, 1873) – **upeņu raibspārnmuša**

Myoleja lucida (Fallén, 1826) – **gaišā sausseržu raibspārnmuša**
gaišā sausseržu raibspārnmuša (Stalažs 2014)

Rhagoletis alternata (Fallén, 1814) – **parastā rožu raibspārnmuša**
rožu paaugļu raibspārne (Saveljeva & Zumberga 1960); *rožu augļu muša* (Rupais 1962); *rožu augļu muša* (Baumane & al. 1972); *rožu augļu muša* (Plise 1994); *rožu raibspārne* (Rupais 1999); *rožu augļu muša* (Plise 2001); **parastā rožu raibspārnmuša** (Rupais & al. 2014); **parastā rožu raibspārnmuša** (Stalažs 2014)

Rhagoletis bagheera Richter & Kandybina, 1997 – **pa bērzu raibspārnmuša**

Rhagoletis basiola (Osten Sacken, 1877) – **Ziemeļamerikas rožu raibspārnmuša**

Rhagoletis batava Hering, 1938 – **smiltsērķšķu raibspārnmuša**
smiltsērķšķu raibspārnmuša (Stalažs 2013); **smiltsērķšķu raibspārnmuša** (Rupais & al. 2014)

Rhagoletis berberidis Jermy, 1961 – **lielā bārbeļu raibspārnmuša**

Rhagoletis caucasica Kandybina & Richter, 1976 – **mazā bārbeļu raibspārnmuša**

Rhagoletis cerasi (Linnaeus, 1758) – **Eiropas ķiršu raibspārnmuša**
ķiršu muša, homonīms (Penģerots & Zālīts 1910); *ķiršu muša*, homonīms (Penģerots-Svešais & Zālīts 1927); *ķiršu muša*, homonīms (Švābe & al. 1933–1934); *ķiršu muša*, homonīms (Apsīts 1938); *ķiršu mušiņa* (Dindonis 1939); *ķiršu muša*, homonīms (Sudrabs 1945); *ķiršu raibspārne* (Saveljeva & Zumberga 1960); *ķiršu muša*, homonīms (Ozols 1963); *ķiršu muša*, homonīms (Ozols 1973); *ķiršu muša*, homonīms (Plise 2002); *ķiršu muša*, homonīms (Cinītis 2003); *ķiršu muša*, homonīms (Zēberliņa 2009); *ķiršu muša*, homonīms (Apenīte & al. 2010); *Eiropas ķiršu muša* (pārskats 2011), *ķiršu muša*, homonīms (Kilēvica & Skagale 2011), *ķiršu muša*, homonīms, *Eiropas ķiršu raibspārne* (Skrīvele & al. 2012); **Eiropas ķiršu raibspārnmuša** (Stalažs 2012a); **Eiropas ķiršu raibspārnmuša** (Stalažs 2013); *Eiropas ķiršu muša* (Ralle & Apenīte 2013); **Eiropas ķiršu raibspārnmuša** (Rupais & al. 2014); **Eiropas ķiršu raibspārnmuša** (Stalažs 2014)

Rhagoletis cingulata (Loew, 1862) – **austrumu ķiršu raibspārnmuša**
ķiršu muša, homonīms (pārskats 2011)

Rhagoletis completa Cresson, 1929 – **ziemeļu riekstkoku raibspārnmuša**

Rhagoletis fausta (Osten Sacken, 1877) – **tumšā ķiršu raibspārnmuša**

Rhagoletis flavicincta Enderlein, 1934 – **Eiropas sausseržu raibspārnmuša**

Rhagoletis flavigenualis Hering, 1958 – **Kaukāza kadiķu raibspārnmuša**

Rhagoletis indifferens Curran, 1932 – **rietumu ķiršu raibspārnmuša**

Rhagoletis juglandis Cresson, 1920 – **šaurjoslu riekstkoku raibspārnmuša**

Rhagoletis meigenii (Loew, 1844) – **parastā bārbeļu raibspārnmuša**
parastā bārbeļu raibspārnmuša (Rupais & al. 2014); **parastā bārbeļu raibspārnmuša** (Stalažs 2014)

Rhagoletis mendax Curran, 1932 – **melleņu raibspārnmuša**
melleņu raibspārne (Čudare 2009)

Rhagoletis pomonella (Walsh, 1867) – **ābolu raibspārnmuša**

Rhagoletis ribicola Doane, 1898 – **ērķšķogu raibspārnmuša**

Rhagoletis suavis (Loew, 1844) – **rietumu riekstkoku raibspārnmuša**

Rhagoletis sp.

raibspārne (Rupais 1999); *raibspārne* (Plise 2001)

Rhagoletis zernyi Hendel, 1927 – **dienvīdu kadiķu raibspārnmuša**

Trypeta artemisiae (Fabricius, 1794) – **vībotņu raibspārnmuša**
vībotnes raibspārne (Rupais & Kalniņa 1979)

Bibliogrāfija

anonīms, 2007a. Mušveidīgie // *Latvijas Enciklopēdija* 4, Latv-Roja/, Rīga, 497

anonīms, 2007b. Raibspārņu dzimta // *Latvijas Enciklopēdija* 4, Latv-Roja/, Rīga, 885

Apenīte I., Stalažs A., Feldmane D., 2010. Ķiršu mušas ierobežošanas iespējas // *Agro Tops* (6)/, 65–66

Apsīts J. (red.), 1938. Lauksaimniecības leksikons 2, Ķeramie grāviši-Ravēšana, Rīga

Baumane G., Rupais A., Upmane A., Velce D., 1972. Rožu kaitēkļi un slimības, Rīga

- Baumane G., Rupais A., Upmane A., Velce D.**, 1972. Rožu kaitēkļi un slimības, Rīga
- Cīnītis R.**, 2003. Mazāk zināmi ķiršu kaitēkļi // *Agro Tops* (7)/, 44
- Čudare Z.**, 2009. Nozīmīgākie krūmleņņu kaitēkļi // *Agro Tops* (7)/, 62–64
- Dindonis P.**, 1939. Ogu dārzs, Rīga
- Gimmerthal A.**, 1842. Verzeichniss der mir bis hiezu in Lief- und Kurland bekannt gewordenen Zweiflugler (Diptera Ln.) nach Meigens System geordnet // *Bulletin de la Société impériale des naturalistes de Moscou* **15**/, 641–659
- Karpa A.**, 2008a. Some new species for fauna of Latvia (Diptera Brachycera) // *Latvijas Entomologs* **45**/, 46–47
- Karpa A.**, 2008b. Catalogue of Latvian flies (Diptera: Brachycera) // *Latvijas Entomologs* **46**/, 4–43
- Karpa A., Korneyev V. A., Kameneva E. P.**, 2005. Materials on Latvian Diptera (Brachycera) // *Latvijas Entomologs* **42**/, 65–74
- Kawall J. H.**, 1866. Phänologische Beobachtungen in Kurland (Pussen) // *Correspondenzblatt des Naturforscher-Vereins zu Riga* **16**(5)/, 35–50
- Kilēvica M., Skagale G.**, 2011. Tīrs un vesels dārzs // *Lauku Avīzes Tehniskā Avīze* (8)
- LPE**, 1986a. Raibspārņmušu dzimta (Tephritidae; arī Trypetidae) // *Latvijas Padomju Enciklopēdija* **8**/, Rīga, 255
- LPE**, 1986b. Raibspārņu dzimta (Zygaenidae) // *Latvijas Padomju Enciklopēdija* **8**/, Rīga, 255
- noteikumi**, 1999. Ministru kabineta noteikumi nr. 355 "Augu karantīnas noteikumi" (19.10.1999.)
- noteikumi**, 2004. Ministru kabineta noteikumi nr. 218 "Augu karantīnas noteikumi" (30.03.2004.) [ar grozījumiem, kas izdarīti līdz 2012. gadam]
- Ozols E.**, 1957. Diptera – divspārņi // *Latvijas PSR dzīvnieku noteicējs 1, Bezmugurkaulnieki*/, Rīga, 634–652
- Ozols E.**, 1963. Lauksaimniecības entomoloģija. Ar papildinājumiem par augiem kaitīgām nematodēm, ērcēm, simtkājiem, gliemjiem un mugurkaulniekiem, Rīga
- Ozols E.**, 1973. Lauksaimniecības entomoloģija. Ar papildinājumiem par augiem kaitīgām nematodēm, ērcēm, daudzkājiem, gliemjiem un mugurkaulniekiem, Rīga
- pārskats**, 2011. Latvijas Valsts auglīkopības institūts, 2010. gada publikais pārskats, Dobeles
- Penģerots J., Zālītis J.**, 1910. Dārzu ienaidnieki un viņu apkaņošana, Rīga
- Penģerots-Svešais J., [Zālītis J.]**, 1927. Mūsu dārzu kaitēkļi un viņu apkaņošana, Rīga
- Plise E.**, 1994. Rožu kaitēkļi. Mācību līdzeklis Lauksaimniecības fakultātes agronomijas, dārzkopības specialitātes un Meža fakultātes mežsaimniecības specialitātes studentiem, Jelgava
- Plise E.**, 2001. Krāšņumaugu kaitēkļi. Mācību grāmata, Jelgava
- Plise E.**, 2002. Augļu koku un ogulāju kaitēkļi, Jelgava
- Ralle B., Apenīte I.**, 2013. Insekticīdu efektivitāte *Rhagoletis cerasi* (Diptera: Tephritidae) populācijas regulācijai // *Zinātniski praktiskā konference "Zinātne Latvijas lauksaimniecības nākotnei: pārtika, lopbarība, šķiedra un enerģija"*, 21.–22.02.2013., konferences raksti/, Jelgava, 149–154
- rikojums**, 2004. Zemkopības ministrijas rīkojums nr. 164 "Par sarakstu apstiprināšanu" (23.04.2004.)
- Rupais A.**, 1962. Kokaugu kaitēkļu noteicējs pēc bojājumiem (ar apkaņošanas pamatiem), Rīga
- Rupais A.**, 1999. Kokaugu kaitēkļu sugu noteicējs pēc bojājumiem augļu dārzos un apstādījumos, Rīga
- Rupais A., Kalniņa V.**, 1979. Krāšņumaugu aizsardzības rokasgrāmata, Rīga
- Rupais A., Stalažs A., Strelčūns R.**, 2014. Kokaugu kaitēkļu noteicējs pēc bojājumiem auglīdārzos un apstādījumos // *Scripta Letonica* **1**(1)/, 5–221
- Saveljeva J., Zumberga M.** (red.), 1960. Zinātniskā un tehniskā terminoloģija **3**, augu aizsardzība: Научная и техническая терминология **3**, защита растений, Rīga
- Savenkovs N.**, 1997. Raibspārņu dzimta // *Latvijas Daba* (enciklopēdija) **4**/, Rīga, 213–214
- Skrīvele M. & al.**, 2012. Ceļvedis komercauglīkopībā, Dobeles
- Spuris Z.** (red.), 1998. Latvijas Sarkanā Grāmata, retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas: Red Data Book of Latvia, Rare and treated species of plants and animals **4**, Bezmugurkaulnieki: Invertebrates, Rīga
- Spuris Z.**, 1974. Divspārņi – Diptera // *Latvijas dzīvnieku pasaule*/, Rīga, 170–180
- Spuris Z.**, 1988. Dzīvnieku nosaukumu problēma latviešu valodā // *Latvijas Entomologs* **31**/, 78–88
- Stalažs A.**, 2012a. Kas bojā ķiršu augļus // *Lietišķā Zinātne* **1**/, 5–13
- Stalažs A.**, 2012b. *Rhagoletis* (Diptera: Tephritidae) fruit flies in Latvia // *RPD Abstracts* **1**/, 10
- Stalažs A.**, 2013. Smiltsērķšķu raibspārņmuša – jauns un nozīmīgs kaitēklis Latvijā // *Agro Tops* (1)/, 74–75
- Stalažs A.**, 2014. Latvijas augļaugu kaitēkļi bezmugurkaulnieki un to saimnieciskā nozīme // *Scripta Letonica* **1**(2), 3–280
- Sudrabs J.**, 1945. Dārzkopība, Rīga
- Šternbergs M.**, 1997. Raibspārņmušu dzimta // *Latvijas Daba* (enciklopēdija) **4**/, Rīga, 213
- Šulcs A.**, 1957. Lepidoptera – tauriņi // *Latvijas PSR dzīvnieku noteicējs 1, Bezmugurkaulnieki*/, Rīga, 681–731
- Švābe A., Būmanis A., Dišlērs K.** (galv. red.), 1933.–1934. Latviešu Konversācijas vārdnīca **10**, Krievu raksts–Latvija, Rīga
- Vītols A.**, 1941. Latvijas PSR noliktavās sastaptie posmkāji Arthropoda // *Jelgavas Lauksaimniecības Akadēmijas Raksti* (Lauksaimniecības fakultāte) **1**(3)/, 421–476
- Zēberliņa L.**, 2009. Ķiršu ogas caurumo tārpi // *Dārza Pasaule* (11)/, 55

Saņemts: 31.03.2013.
papildināts: 09.12.2014.
apstiprināts publicēšanai: 27.01.2015.